

Evaluaasje Beliedsplan Frysk Tytsjerksteradiel

Ynlieding

It hjoeddeistich Frysk taalbelied fan Tytsjerksteradiel stiet beskreaun yn it Beliedsplan Frysk 2017-2021. Algemiene doelstelling fan it Frysk taalbelied is it kreëarjen fan rânebetingsten foar it behâld en fuortsterkjen fan de Fryske taal.

Yn it Riedsprogramma 2022-2026 freget de ried om in evaluaasje fan it Frysk taalbelied fan de ôfrûne jierren. Dizze evaluaasje jout in oersicht fan hokfoar aktiviteiten wy yn de perioade 2017-2022 útfierd ha op de ûnderdielen bestjoer, ûnderwiis, kultuer & media en wolwêzen & soarch. Yn ûndersteand oersicht fine jo de stân fan saken fan de reguliere aktiviteiten en de nije ympulsen (beliedsfoarnimmers) dy't yn it Beliedsplan Frysk 2017-2021 beneamd binne.

Bestjoer

Reguliere aktiviteiten	Stân fan saken
• Mûnlinge kommunikaasje	Ynwenners kinne sawol it Frysk as Nederlânsk brûke. Wy nûgje ynwenners út om it Frysk te brûken. By de baly is materiaal fan PraatmarFrysk goed sichtber.
• Skriftlike kommunikaasje	As der in brief of mail yn it Frysk by de gemeente komt, beäntwurdzje wy dy yn it Frysk. It giet om sa'n fyftjin (8KTD) brieven/mails yn it jier. De gemeente hat in yntinsjeferklearring sletten om by it opstellen fan korrespondinsje mei oerheden it Frysk yn it skriftlik ferkear te brûken. Dêr wurdt amper útfiering oan jûn.
• Riedsgearkomsten	De sprektal yn riedsgearkomsten is likegoed Nederlânsk as Frysk. De wurk- en beslutelisten fan de ried wurde yn it Nederlânsk opsteld. Riedsútstellen oangeande de Fryske taal of ûnderwerpen mei in Fryskeigen karakter binne yn it Frysk. Meiwurkers binne frij om oare riedsútstellen ek yn it Frysk te skriuwen. Yn trochsnee is der ien riedsstik it jier yn it Frysk. De statyske kopkes fan de formats fan de riedsútstellen binne yn it Frysk.
• Kursussen Frysk persoanlik	Der wurde alle jierren ferskate kursussen Frysk jûn, yn gearwurking mei de oare gemeenten yn Noardeast Fryslân. De kursussen binne bygelyks LearmarFrysk, PraatmarFrysk, SkriuwmarmFrysk en in Opfryskkursus. Oantal dielnimmers 2017: 15, 2018: 7, 2019: 18, 2020: 11, 2021: 7, 2022: 15.
• Kommunikaasje en foarljochting	De fêste kopkes fan de ynfopagina binne yn it Frysk. Parseberjochten en foarwurden binne út en troch yn it Frysk, sitaten fan bestjoerders binne meastentiids yn it Frysk. Nijsberjochten op social media binne eins altyd yn it Nederlânsk.
• Taalkado	Alden krije by oanjefte fan harren bern it Taalkado fan de provinsje Fryslân. Yn it Taalkado sit ynformaasje oer meartalich opfieden, ynformaasje oer Boekstart en de biblioteek, Frysktalige boekjes en oare aardichheidsjes.
• Taalomtinkers	Foar de trije amtlike organisaasjes binne der sa'n seis taalomtinkers dy't kollega's helpe kinne by it oersetten fan teksten fan it Nederlânsk nei it Frysk.

Frysk ferstean is standerteask yn fakatueres	Minimumeask foar it personiel is dat hja it Frysk ferstean en, ôfhinklik fan de funksje, lêze kinne. Yn fakatueres wurdt opnommen dat (passive) behearsking fan it Frysk in pree is. De measte balymeiwurkers en meiwurkers by de gebietsteams kinne Frysk prate. Ut in enkête Frysk ûnder meiwurkers (2022) docht bliken dat 99% fan alle respondinten it Frysk ferstiet, 69% kin it Frysk goed oant poerbêst prate, 65% kin it Frysk goed oant poerbêst lêze en 23% kin it Frysk goed oant poerbêst skriuwe.
Yntranet	Op yntranet (SharePoint) stiet ynformaasje oer it Frysk taalbelied. Ek binne dêr de taalomtinkers en helpmiddels foar it Frysk te finen.

Nije ympulsen	Stân fan saken
De gemeente stimulearret mear Frysktalige paadwizers.	Ut en troch binne der nije Frysktalige paadwizers yn 'e iepenbiere romte, bygelyks by it Wetter en Willepark yn Burgum.

Underwiis

Reguliere aktiviteiten	Stân fan saken
Tomke	Jierliks subsidearje wy it Tomke-projekt, in lê- en taalbefoarderingsprojekt foar pjutten. Alle lokaasjes pjutte- en berneopfang wurkje mei Tomke.
Foarskoalsk ûnderwiis	Der binne fyftjin pjutte-opfanglokaasjes en trettjin bernedeiferbliuwen yn Tytsjerksteradiel, wêrby't der fiif lokaasjes noch net meidogge oan it trajekt fan twataligens.
Basisûnderwiis	Trije basisskoallen binne sertifisearre trijetalich. Trije basisskoallen binne dwaande om in trijetalige skoalle te wurden.
Fuortset ûnderwiis	Alle skoallen foar fuortset ûnderwiis jouwe Fryske les yn de earste klassen. Ien skoalle fuortset ûnderwiis biedt Frysk as eksamenfak oan.

Nije ympulsen	Stân fan saken
Wy wolle ekstra finansjele stipe jaan oan 'e konsultaasjeburo's yn ús gemeente foar stipe oan (jonge) âlden dy 't soargen hawwe oer de meartalige ûntwikkeling fan harren bern.	Op de konsultaasjeburo's is in Boekstartcoach dy't mei âlden yn petear giet en ynformaasje jout oer meartalich opgroeien.
Fia it SFBO wolle wy stimulearje dat mear bernsintra yn 'e gemeente sertifisearre wurde.	De measte lokaasjes pjutte- en berneopfang binne twatalich sertifisearre.

De gemeente trunet de basisskoallen oan, dêr 't dat nedich is, om it Frysk heger op de aginda te setten.	Yn it Strategisch Platform Jeugd (SPJ) mei fertsjintwurdigers út ûnder oaren it ûnderwiis, komt út en troch meartaligens oan 'e oarder. De partners jouwe lykwols oan dat hja sels ynhâldlik ferantwurdlik binne foar Frysk yn it ûnderwiis en gjin finansjele stipe nedich ha.
De basisskoallen oantrune omtinken te jaan oan de eigen skiednis en kultuer.	Dêr is gjin útfiering oan jûn.
Stimulearjen fan it gebrûk fan digitale metoaden om Frysk te learen.	Skoallen meitsje gebrûk fan digitale metoaden om Frysk te learen.
De gemeente trunet de skoallen, dy't fuortset ûnderwiis jouwe, oan om it Frysk as eksamenfak te stimulearjen.	Yn it SPJ komt út en troch Frysk as eksamenfak oan 'e oarder.
Foar it primêr ûnderwiis wolle wy jierliks subsydzje beskikber stelle foar de oanskaf fan Fryske boeken.	De gemeente jout jierliks € 100 oan pjutte- en berneopfang en € 200 oan skoallen primêr en fuortset ûnderwiis foar de oanskaf fan Frysktalige boeken.

Kultuer & Media

Reguliere aktiviteiten	Stân fan saken
Subsydzje kulturele eveneminten	Kulturele eveneminten mei in Frykstalich karakter krije subsydzje, lykas it Iepenloftspul Burgum en de útfierings fan toanielferienings.
Kursussen Frysk foar ynwenners	Wy subsidiearje de kursussen Frysk fan de Afûk. Alle jierren binne der sawol kursussen Frysk foar net-Frysktaligen as kursussen Frysk skriuwen foar Frysktaligen. Oantal kursisten: 2017: 26; 2018: 41; 2019: 25; 2020: 9, 2021: 17, 2022: 18.
Kursussen Frysk foar ferienings pleatslik belang, redaksjes fan doarpskrantsjes/websites en sport- en kulturele ferienings.	Yn gearwurking mei Achtkarspelen, biede wy ien kear yn 'e twa jier kursussen Frysk skriuwen oan. Yn 2018 wiene der sân kursisten út Tytsjerksteradiel wei, yn 2020 wiene dat der njoggen. Dit jier dogge der fiif kursisten mei.
Lokale omrop	De lokale omrop brûkt it Frysk yn de programma's.

Nije ympulsen	Stân fan saken
Njonken de strukturele stipe foar kulturele uterings wolle wy ekstra finansjele stipe jaan oan Frysktalige uterings.	Der binne subsydzjemooglikheden foar Frysktalige aktiviteiten. Dêr wurdt út en troch gebrûk fan makke. Bygelyks yn 2020 is der subsydzje ferliend foar de teatrale kuiertocht Karantêne yn Tytsjerk en yn 2022 foar it Rinnend Fjoerke, in evenemint mei Frysktalige ferhalen en muzyk yn Jistrum.
In twajierlikse priis ynstelle foar Frysktalige doarpssjoernalistyk	De priis foar Frysktalige doarpssjoernalistyk is twa kear útrikt. Yn 2020 wie Webside Eastermar de winner, yn 2022 wie dat de Wynser Courant.

Wolwêzen & soarch

Reguliere aktiviteiten	Stân fan saken
• Konsultaasjeburo	De meiwurkers by it konsultaasjeburo jouwe oandacht oan meartaligens. Dêrneist komt de Boekstartcoach op it konsultaasjeburo dy't mei âlden yn petear giet en ynformaasje jout oer meartalich opgroeien.
• Alderein	By aktiviteiten yn âldereinhuzen en by wolwêzen foar de âlderein yn ús gemeente brûke hja it Frysktalich materiaal 'Dat wie doe sa' fan de Afûk.

Nije ympulsen	Stân fan saken
• De gemeente stimulearret en fasilitearret dielnimmers yn it gemeentlik netwurk om kliïnten safolle mooglik yn de eigen taal yn 'e mjitte te kommen.	Organisaasjes sjogge it belang fan it yn 'e eigen taal yn 'e mjitte kommen fan kliïnten.
• De Fryske taal is oandachtspunt by nij belied en útfieringstaken op it mêd fan wolwêzen en soarch.	By de oanbesteging fan soarch is der oandacht foar it Frysk. De meiwurkers mei klantkontakten moatte it Frysk yn elts gefal ferstean kinne. As by húshâldlike help de klant wol dat de meiwurker ek Frysk prate kin, dan wurdt dêr rekken mei hâlden.